

Sylabus przedmiotu

Przedmiot:	Sanktuaria i kurorty starożytności
Kierunek:	Turystyka historyczna, I stopień [6 sem], stacjonarny, praktyczny, rozpoczęty w: 2012
Tytuł lub szczegółowa nazwa przedmiotu:	Sanktuaria i kurorty starożytności
Rok/Semestr:	I/1
Liczba godzin:	15,0
Nauczyciel:	Kowalski Henryk, dr
Forma zajęć:	wykład
Rodzaj zaliczenia:	zaliczenie na ocenę
Punkty ECTS:	2,0
Godzinowe ekwiwalenty punktów ECTS (łącznie liczba godzin w semestrze):	1,0 Godziny kontaktowe z prowadzącym zajęcia realizowane w formie konsultacji 15,0 Godziny kontaktowe z prowadzącym zajęcia realizowane w formie zajęć dydaktycznych 20,0 Przygotowanie się studenta do zajęć dydaktycznych 10,0 Przygotowanie się studenta do zaliczeń i/lub egzaminów 14,0 Studiowanie przez studenta literatury przedmiotu
Poziom trudności:	średnio zaawansowany
Wstępne wymagania:	Znajomość geografii fizycznej i historycznej
Metody dydaktyczne:	• konsultacje • pokaz • wykład problemowy
Zakres tematów:	1. Tematyka zajęć: 1. Starożytna terminologia dotycząca miejsc świętych, sanktuariów, świątyń i wyroczni oraz podróży turystycznych i pielgrzymek. 2. Geneza religii i jej rola w kształtowaniu społeczeństw epoki prehistorycznej 3. Najstarsze sanktuaria i miejsca święte, początki podróży religijnych 4. Świątynie i miejsca święte oraz grobowce jako cel peregrynacji w starożytnym Egipcie, Mezopotamii i Azji Mniejszej 5. Pielgrzymki religijne w starożytnym Izraelu 6. Sanktuaria, świątynie i miejsca święte w świecie greckim. Kultury misteryjne. 7. Wyrocznie i ich rola w świecie greckim i rzymskim 8. Asklepejony, Serapejony i inne ośrodki religijno - medyczne jako cel podróży starożytnych 9. Sanktuaria, świątynie i miejsca święte w świecie rzymskim 10. Geneza i rozwój pielgrzymek chrześcijańskich 11. Turystyka edukacyjnohistoryczna starożytnych Greków i Rzymian 12. Podróż cesarzy rzymskich 13. Starożytne ośrodki wypoczynku i rekreacji
Forma oceniania:	• końcowe zaliczenie pisemne

1. Literatura przedmiotu:

Źródła:

1. Iwaszkiewicz P., *Do Ziemi Świętej. Najstarsze opisy pielgrzymek do Ziemi Świętej*, Kraków 1996 (teksty źródłowe).
2. Eteria, *Pielgrzymka do miejsc świętych*, przekł. W. Szoldrski, opr. M. Bogucki, Warszawa 1970 (seria: Pisma Starożytności, t. 6)
3. Herodot, *Dzieje*, przekł. S. Hammer, Warszawa 1959.
4. Opis podróży z Burdigalli do Jerozolimy, przekł. P. Iwaszkiewicz, *Meander*, 46, 1991, z. 1-2, s. 63-65 (oprac.), 66-75 (tekst).
5. Pauzaniusz, *Wędrówki po Helladzie*, t. I: *W świątyni i w micie*, ks. I, II, III, VII, przekł. J. Niemirska-Pliszczyńska, Wrocław 2005.
6. Pauzaniusz, *Wędrówki po Helladzie*, t. II: *Na olimpijskiej bieżni i w boju*, ks. V, VI, IV, przekł. J. Niemirska-Pliszczyńska, Wrocław 2004.
7. Pauzaniusz, *Wędrówki po Helladzie*, t. III, ks. VIII, IX, X, przekł. J. Niemirska-Pliszczyńska (ks. VIII), H. Podbielski (ks. IX, X), Wrocław 2005.
8. Teodozjusz, *O położeniu ziemi świętej*, przekł. P. Iwaszkiewicz, *Meander* 45, 1990, z. 7-9, s. 225-227 (oprac.), 228-237 (tekst).

Literatura:

Sanktuaria, miejsca święte, zabytki i kurorty:

1. Banek K., *Amfiklionie starożytne*, Kraków 1993.
2. Burkert W., *Starożytne kultury misteryjne*, Bydgoszcz 2001.
3. Grimal P., *Miasta rzymskie*, Warszawa 1970.
4. Iwaszkiewicz Wronikowska B., Prchniak D., *Symposja Kazimierskie poświęcone kulturze świata późnego antyku i wczesnego chrześcijaństwa*, t. IV: *Męczennicy w świecie późnego antyku*, Lublin 2004.
5. Iwaszkiewicz Wronikowska B., Prchniak D., *Symposja Kazimierskie poświęcone kulturze świata późnego antyku i wczesnego chrześcijaństwa*, t. V: *Miejsca święte w epoce późnego antyku*, Lublin 2005. (artykuły: Popowski R., *Miejsca święte w starożytnej Grecji. Kwestia terminologii*, s. 1319; Trzcionkowski L., *To hieron: Funkcje miejsc świętych w starożytnej Grecji*, s. 21-34; Kowalski H., *Loca sacra, sancta et religiosa. Terminologia miejsc świętych w starożytnym Rzymie*, s. 35-46).
6. Mikołajczak A. W., *Kapitol: sanktuarium starożytnego Rzymu i jego religia*, Poznań 1994.
7. Niwiński A., *Bstwa, kultury i rytuały starożytnego Egiptu*, Warszawa 1993.
8. Orlin E. M., *Temples, Religion and Politics in the Roman Republic*, Leiden New York 1997.
9. Oświecimski S., *Zeus daje tylko znak, Apollo wieszczy o sobiście. Starożytne wróżbiarstwo greckie*, Wrocław Warszawa Kraków 1989.
10. Pedley J., *Sanctuaries and the Sacred in the Ancient Greek World*, Cambridge 2005.
11. Popko M., *Wierzenia ludów starożytnej Azji Mniejszej*, Warszawa 1989.
12. Schmidt K., *Budowniczowie pierwszych świątyni*, Warszawa 2010.
13. Świderkwna A., *Bogowie zeszli z Olimpu. Bstwo i mit w greckiej literaturze świata hellenistycznego*, Warszawa 1991.
14. Zaidman L. B., *Grecy i ich bogowie*, Warszawa 2008.

Pielgrzymki w starożytności:

- Literatura:
1. Dallen J. T., Olsen D. H. (ed.), *Tourism, Religion and Spiritual Journeys*, London, New York 2006.
  2. Dillon M., *Pilgrims and Pilgrimage in Ancient Greece*, London/New York 1997.
  3. Elsner J., Rutherford I., *Pilgrimage in Graeco-Roman Early Christian Antiquity. Seeing the Gods*, Oxford 2005.
  4. Firlej W., 1999, *Szlakiem podróży turystycznych starożytnych Greków i Rzymian*, Zeszyty Naukowe WSE w Warszawie nr 4, s. 175-197.
  5. Iwaszkiewicz P., *Wczesnochrześcijańskie opisy podróży do Ziemi Świętej*, *Meander*, 45, 1990, s. 13-19.
  6. Manikowska H., Zaremska H. (red.), *Peregrinationes. Pielgrzymki w kulturze dawnej Europy*, Warszawa 1995 (m.in. artykuły: Wipszycka E., *Pielgrzymki starożytne: problemy definicji i cezury*, s. 17-28; Starowieyski M., *Pielgrzymka Egerii*, s. 89-97; Iwaszkiewicz P., *Wczesnochrześcijańskie i późnoantyczne łacińskie opisy podróży do Ziemi Świętej (przed wyprawami krzyżowymi)*, s. 98-101).
  7. Mączak A., *Peregrynacje, wojaże, turystyka*, Warszawa 1994.
  8. Pawłowska B., *Urbs Sacra. Pielgrzymki i podrzere religijne do Rzymu w starożytności chrześcijańskiej (IV-VII wiek)*, Kraków 2007.
  9. Schnayder J., *Podręczne i turystyczne szlaki w starożytności*, Kraków 1968.
  10. Starowieyski M., *Itinerarium Egeriae*, *Meander* 33, 1978, z. 2, 93-108; 133-145.
  11. Starowieyski M., *Pielgrzymki do Ziemi Świętej w wiekach II-IV a Biblia*, Bobolanum, 1993, r. 4, s. 146-159.
  12. Witkowska A., *Peregrinatio ad loca sacra: refleksja antropologiczno-socjologiczna*, *Roczniki Humanistyczne*, 27, 1979, Nr 2s. 5-14.

Relacje współczesne:

1. Ciechanowicz J., *Rzymianie i budowle*, Warszawa 1987.
2. Ciechanowicz J., *Wędrówki śródziemnomorskie*, Warszawa 1999.
3. Dyczek P., *Mnemosyne. Zapiski archeologiczne*, Warszawa 1998.
4. Głombiowski K., *Po Grecji klasycznym szlakiem*, Gdańsk 1997.
5. Głombiowski K., *Na czarnomorskim szlaku starożytnych Greków*, Gdańsk 2002.
6. Kapuściński R., *Podrże z Herodotem*, Kraków 2007.

Przewodniki:

Serie:

1. *Miejsca święte*, Warszawa 2010, (Biblioteka Gazety Wyborczej)

Dodatkowe informacje:	1. Cele: a/ zapoznanie studentw ze starożytną terminologią dotyczącą miejsc świętych, sanktuariów, świątyń i wyroczni oraz podróży turystycznych i pielgrzymek. b/ zaprezentowanie różnorodnych źródeł: relacje podróżnicze (<i>periplus, itinerarium</i>); przewodniki, opisy geograficzne i historyczne; źródła epigraficzne, ikonograficzne, archeologiczne. c/ omwienie genezy religii, sanktuariów i początków podróży religijnych w epoce prehistorycznej. d/ ukazanie roli miejsc świętych, sanktuariów i świątyń w rozwoju cywilizacji Bliskiego Wschodu, Grecji i Rzymu oraz genezie <i>peregrinationes</i>. e/ zapoznanie z religijną, społeczną i polityczną funkcją wyroczni i Asklepejonów. f/ ukazanie genezy i rozwoju pielgrzymek chrześcijańskich g/przekazanie wiedzy na temat turystyki historycznejw starożytności h/omwienie kształtowania się i roli miejsc wypoczynku w starożytności i/ konfrontacja starożytnych miejsc turystycznych i form pielgrzymkowych ze współczesną turystyką